

قانون اساسی

جمهوری دموکراتیک هزاستان

کمیسیون تدوین و بازنگری

۱۴۰۲ / ۲ / ۲۵

۲۰۲۳ / ۵ / ۱۵

قانون اساسی جمهوری دموکراتیک هزارستان بیان‌گر نهادهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، آموزشی و حقوقی جامعه هزارستان است که براساس معیارها و ارزش‌های دموکراسی پدید آمده است.

به گواهی تاریخ و تجارب بدست آمده از تحولات و رخداد‌های گسترده اجتماعی و سیاسی، از روزی که سرزمین ما، بنام یک قوم (افغانستان) تغییرنام داده شده، ساکنان اصلی و بومی آن (هزاره‌ها) دچار مصایب و بدبختی‌های بی‌شماری گردیده‌اند. حاکمان افغان‌تبار این مملکت از هیچ‌گونه ظلم و ستم در حق مردم هزاره دریغ نکرده و این مردم را بارها نسل‌کشی و قتل‌عام نموده‌اند؛ جان، مال، ناموس و سرزمین‌های‌شان را به یغما برده و این رفتار ظالمانه، بخصوص از زمان عبدالرحمن خان (۱۸۸۰) تا کنون (۲۰۲۳) ادامه داشته و دارد.

در طی بیست سال اخیر (۲۰۰۱ تا ۲۰۲۱) که جامعه جهانی، با امکانات عظیم اقتصادی، سیاسی، علمی و نظامی در افغانستان حضور داشته است، مردم هزاره سعی بسیار کرده‌اند که وحدت ملی را محقق سازند و در نتیجه عدالت اجتماعی و حاکمیت ملی را نهادینه کنند؛ اما کوشش آنان به جایی نرسیده است.

با توجه به این که دولت و ملت افغانستان در مدت بیست سال اخیر موفقیتی در جهت سازندگی کشور، ایجاد وحدت ملی، از بین بردن جنگ، خشونت، آدم‌کشی و جنایت‌های سازمان‌یافته و قطع نسل‌کشی و تصفیه‌های نژادی و مذهبی و... نداشته‌اند؛ در حالی که تمامی امکانات لازم را در اختیار داشته‌اند؛ بیان‌گر این اصل است که افغانستان با همین شکل و شمایل و با همین راه و روش قابل اصلاح نمی‌باشد.

از این رو، آستانه تحمل مردم هزاره لبریز شده و دیگر قدرت تحمل این همه ظلم، جنایت، قتل‌عام، نسل‌کشی و آینده محکوم به تباهی را ندارند؛ بدین لحاظ ناگزیرند که دولت مستقل خود را تاسیس کنند.

دولت جمهوری دموکراتیک هزارستان فراقومی، فراایدئولوژی، فرامذهبی و مبرا از تمامی گرایش‌های تبعیض آمیز می‌باشد. در هزارستان؛ تمامی اتباع کشور اعم از زن و مرد، مسلمان و غیر مسلمان دارای حقوق برابر هستند.

دولت جمهوری دموکراتیک هزارستان در جغرافیای تاریخی هزارستان برقرار می‌شود. جغرافیای تاریخی هزارستان باید از راه‌های حقوقی و مراجعه به محاکم داخلی و بین‌المللی و با حضور کارشناسان جهانی تعیین گردد و تمامی سرزمین‌های غصب شده هزارستان به صاحبان اصلی برگردانده شده و به قلمرو هزارستان ملحق شود.

هنوز قلمرو ارضی هزارستان مشخص نیست و باید بعد از تشکیل جمهوری دموکراتیک هزارستان و با مراجعه به محاکم داخلی و بین‌المللی، حدود قلمرو دولت هزارستان تعیین و تثبیت گردد؛ ولی در حال

حاضر نظام جمهوری دموکراتیک هزارستان در آن بخش از اراضی هزارستان برپا می‌شود که در اختیار هزاره‌ها قرار دارد.

با عنایت به اوضاع و احوال مندرج در فوق، مردم هزاره تصمیم گرفته‌اند که نظام دموکراتیک خود را، به ترتیبی که در این قانون اساسی مقرر ساخته‌اند برپا نموده کشور مستقل خود را به وجود بیاورند.

فصل اول - کلیات

ماده اول:

دولت هزارستان جمهوری دموکراتیک است که بر اساس معیارها و ارزش‌های پذیرفته شده در نظام‌های دموکراسی جهان تاسیس شده است.

ماده دوم:

حکومت و نظام سیاسی، امر عرفی و مبتنی بر اراده مردم است.

مردمان هر کشوری می‌توانند حکومت دلخواه خود را تاسیس نموده امور سیاسی، اجتماعی و اداری خود را سامان دهند.

مردم هزاره و اقوام ساکن در هزارستان، با اراده آزاد خود، نظام دموکراسی را در کشور خود برپا کرده‌اند و برای تداوم و ثبات آن از هیچ کوششی دریغ نمی‌کنند.

ماده سوم:

در جمهوری دموکراتیک هزارستان امور کشور باید به اتکاء آراء عمومی اداره شود، مانند: انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای ملی، اعضای شوراها و نظایر این‌ها، یا از راه همه‌پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین می‌گردد.

ماده چهارم:

در هزارستان، دین از سیاست جداست. حکومت در امور دینی مردم دخالت نمی‌کند و به سازمان روحانیت و مراکز مذهبی هم اجازه نمی‌دهد که در امور سیاسی و دولتی دخالت کنند.

دولت از هیچ دین و مذهبی حمایت نمی‌کند و نیز بر علیه هیچ دین و مذهبی اقدام نمی‌کند.

ماده پنجم:

جمهوری دموکراتیک هزارستان آزادی دینی و مذهبی همه شهروندان را تضمین می‌کند و تمامی ادیان و مذاهب را آزاد و دارای حقوق برابر می‌داند.

در جمهوری دموکراتیک هزارستان، هیچ دین و مذهبی رسمی نبوده و هیچ باور دینی و عقیدتی ممنوع نمی باشد.

ماده ششم:

همه شهروندان هزارستان اعم از زن و مرد، مسلمان و غیر مسلمان، شیعه و سنی دارای حقوق برابر هستند.

ماده هفتم:

حاکمیت ملی در هزارستان به ملت تعلق دارد که طور مستقیم یا به واسطه نماینده گان خود، آن را اعمال می کند.

ملت هزارستان عبارت است از تمام افرادی که تابعیت هزارستان را دارا باشند.

هیچ فرد از افراد ملت از تابعیت هزارستان محروم نمی گردد.

امور مربوط به تابعیت و پناهنده گی توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده هشتم:

اجرای احکام این قانون اساسی و سایر قوانین، دفاع از استقلال، حاکمیت ملی و تمامیت ارضی و تأمین امنیت داخلی از وظایف اساسی دولت می باشد.

ماده نهم:

دولت به ایجاد یک جامعه مرفه و مترقی بر اساس عدالت اجتماعی، حفظ کرامت انسانی، حمایت حقوق بشر، تحقق دموکراسی، تأمین وحدت ملی، برابری بین همه اقوام و قبایل و انکشاف متوازن در همه مناطق کشور مکلف می باشد.

ماده دهم:

دولت هزارستان؛ منشور ملل متحد، معاهدات بین الدول، میثاق های بین المللی که هزارستان به آن ملحق شده است یا ملحق می شود و اعلامیه جهانی حقوق بشر را رعایت می کند. دولت این متون قانونی را به منزله قوانین داخلی خود تلقی می کند، مگر مورد یا مواردی را که بر خلاف منافع ملی بدانند.

یازدهم:

در هزارستان، اعمال مجازات اعدام مطلقاً ممنوع است.

از آنجا که اکثریت مردم هزارستان مسلمان هستند و در قرآن کریم، به موجب آیه شریفه ۳۲ از سوره مائده، تنها در دو مورد اجازه مجازات اعدام داده شده است. یکی در باب قصاص و دیگری در باب محاربه و اعمال تروریستی.

قصاص از حقوق الناس است. دولت باید از طریق رفتارندم، از عموم مردم اجازه بگیرد که در باب قصاص، از اجرای حق قصاص نفس صرف نظر نمایند و در صورتی که اصرار بر مجازات داشته باشند، اخذ خون بها و یا زندان ابد را برای قاتل در خواست کنند.

محرابه و اعمال تروریستی از حقوق الله است، دولت باید به دستور آیه شریفه ۳۳ از سوره مایده، مجازات: (ینفوا من الأرض)، زندان ابد را درباره مجرم اعمال کند.

ماده دوازدهم:

در هزارستان، اعمال مجازات‌های بدنی مطلقا ممنوع است.

در شریعت اسلام فقط در سه مورد، اعمال مجازات بدنی تشریح شده است.

اول، در مورد مجازات زنا کاران، بر اساس آیت دوم از سوره مبارکه نور، جرم زنا با شرایط مذکور در شریعت اسلام، قابل اثبات نیست و در نتیجه اجرای حد شرعی ممکن نمی‌باشد. مضافا آن که مجازات زنا، در حوزه حقوق الله قرار دارد و اکثریت فقهای مسلمان عقیده دارند که در زمان فعلی، اجرای حدود شرعی جایز نمی‌باشد.

دوم، درباره حد سرقت که به موجب آیه شریفه ۳۸ سوره مایده، اجرای حد سرقت مقرر گشته است؛ ولی با توجه به شرایط سنگین اثبات حد سرقت، اجرای آن ممکن نیست و نیز به این دلیل که اجرای حد سرقت در جوامع سنتی زمان نزول وحی، آثار اخلاقی و اجتماعی مهمی داشته است، اما در زمان فعلی آن آثار را ندارد. و هم به این دلیل که قطع دست سارق، چهره اسلام را در قرن حقوق بشر مخدوش می‌کند و اسلام را به عنوان دین خشونت و قساوت معرفی می‌کند.

سوم، درباره تهمت زننده که به موجب آیه ۴ از سوره مبارکه نور، این مجازات در حوزه حقوق الناس قرار دارد و شاکی باید به مجازات جای‌گزین همچون جریمه نقدی یا چند روز زندانی شدن متهم رضایت دهد.

هیچ قانونی نمی‌تواند مجازاتی را درباره شهروندان هزارستان تجویز کند که با حق حیات و یا کرامت انسانی آنان در تعارض باشد.

ماده سیزدهم:

دولت سیاست خارجی کشور را بر مبنای حفظ استقلال، منافع ملی و تمامیت ارضی و عدم مداخله، حسن همجواری، احترام متقابل و تساوی حقوق تنظیم می‌نماید.

ماده چهاردهم:

معادن و سایر منابع زیر زمینی و آثار باستانی متعلق به همه شهروندان است و اختیار دخل و خرج و مدیریت آن‌ها با دولت می‌باشد.

حفاظت و اداره املاک عمومی و طرز استفاده درست از منابع طبیعی و سایر املاک عامه توسط قانون تنظیم می‌گردد.

ماده پانزدهم:

دولت جمهوری دموکراتیک هزارستان موظف است برای نیل به اهداف ملی و انسانی خود، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

۱- بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل جمعی.

۲- آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی.

۳- تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی و فرهنگی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان.

۴- محو هرگونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی.

۵- تأمین آزادی‌های سیاسی و اجتماعی در حدود ارزش‌های دموکراسی.

۶- مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش.

۷- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی.

۸- تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی و نظام دموکراسی کشور.

۹- پی‌ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط قانونی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه، مسکن، کار، بهداشت و تعمیم بیمه‌های عمومی.

۱۰- تأمین خودکفایی در علوم، فنون، صنعت، کشاورزی، امور نظامی و مانند این‌ها.

۱۱- تأمین حقوق همه جانبه افراد اعم از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون.

ماده شانزدهم:

امور مربوط به تجارت داخلی و خارجی، مطابق به ایجابات اقتصادی کشور و مصالح مردم، توسط قانون تنظیم می‌گردد.

ماده هفدهم:

نشر پول و طرح و تطبیق سیاست پولی کشور، تعیین اوزان و مقادیر از صلاحیت دولت است که مطابق به احکام قانون، از طریق بانک مرکزی هزارستان اعمال می شود.

ماده هجدهم:

دولت برای انکشاف زراعت و مالداری، بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی و معیشتی دهقانان و مالداران برنامه‌های مناسبی را طرح و اجرا می کند.

دولت به منظور تهیه مسکن و توزیع املاک عمومی برای اتباع مستحق، مطابق به احکام قانون و در حدود امکانات مالی، تدابیر لازم را اتخاذ می نماید.

ماده نوزدهم:

زبان و خط رسمی و مشترک مردم هزارستان «فارسی — دری» است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد، ولی استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آن‌ها در مدارس، در کنار زبان «فارسی — دری» آزاد است.

زبان دوم هزارستان انگلیسی می باشد.

دولت موظف است زبان انگلیسی را به دلیل کاربرد علمی و اقتصادی آن، در تمامی مدارس و دانشگاه‌ها الزامی نموده آینده گان هزارستان را با این زبان آشنا نماید.

ماده بیستم:

مبدأ تقویم کشور بر اساس تاریخ هجری — شمسی می باشد.

مبنای کار ادارات دولتی تقویم هجری — شمسی است.

روزهای یک شنبه به لحاظ بسته بودن بازارهای اقتصادی و فعالیت‌های سیاسی خارجی، و هماهنگی با فعالیت‌های اقتصادی و دیپلماسی جهان، تعطیل هفتگی می باشد. سایر روزهای تعطیلی را قانون معین می کند.

شهروندان می توانند روز جمعه را هم چنان روز تعطیلی خود قرار دهند؛ ولی کارکنان دولت فقط در روز یکشنبه تعطیل می کنند.

ماده بیست و یکم:

بیرق هزارستان بر طبق قانون مصوب مجلس شورای ملی خواهد بود.

نشان ملی هزارستان هم توسط نماینده گان ملت در شورای ملی تعیین می شود.

ماده بیست و دوم:

سرود ملی هزارستان به زبان «فارسی - دری» و بر طبق قانون مصوب شورای ملی می‌باشد.

ماده بیست و سوم:

پایتخت هزارستان شهر نیلی یا بامیان یا کرمان و یا هر منطقه دیگری خواهد بود که به تصویب مجلس شورای ملی می‌رسد.

فصل دوم - حقوق اساسی ملت

ماده بیست و چهارم:

مردم هزارستان از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و مانند این‌ها سبب امتیاز نخواهد بود. هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع هزارستان ممنوع است.

ماده بیست و پنجم:

دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین قانونی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد:

۱- ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او.

۲- حمایت از مادران، بالخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند، و حمایت از کودکان بی سرپرست.

۳- ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده.

۴- ایجاد بیمه خاص بیوه‌گان و زنان سالخورده و بی سرپرست.

۵- اعطای سرپرستی فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آن‌ها در صورت نبودن سرپرست قانونی دیگر.

ماده بیست و ششم:

حیات و زندگی موهبت الهی و بزرگترین حق طبیعی انسان است. هیچ شخصی و به هیچ دلیلی از این حق محروم نمی‌گردد.

مجازات اعدام در جمهوری دموکراتیک هزارستان مطلقاً ممنوع است.

ماده بیست و هفتم:

انسان به طور آزاد متولد می‌شود و آزادی حق طبیعی انسان است. این حق جز آزادی دیگران و مصالح عامه که توسط قانون تنظیم می‌گردد، حدودی ندارد.

آزادی و کرامت انسان از تعرض مصئون است.

هر مجازاتی که با کرامت انسانی مغایرت داشته باشد قابل اجرا نیست.

ماده بیست و هشتم:

برائت ذمه حالت اصلی است.

متهم تا وقتی که به حکم قطعی محکمه با صلاحیت محکوم نشده باشد، بی گناه شناخته می‌شود.

ماده بیست و نهم:

جرم یک عمل شخصی است.

تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزا بر او به شخص دیگری سرایت نمی‌کند.

مجازات خویشان، بستگان و دوستان افراد متهم یا مجرم به خاطر او، مطلقاً ممنوع است.

متخلفان طبق قانون مجازات می‌شوند.

ماده سی ام:

هیچ عملی جرم شمرده نمی‌شود مگر به حکم قانونی که قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد.

هیچ شخص را نمی‌توان تعقیب، گرفتار و یا توقیف نمود مگر بر طبق احکام قانون.

هیچ شخص را نمی‌توان مجازات نمود مگر به حکم محکمه با صلاحیت و مطابق به احکام قانونی که قبل

از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد.

ماده سی و یکم:

هیچ یک از اتباع هزارستان به علت متهم شدن به جرمی، به دولت خارجی سپرده نمی‌شود مگر بر اساس

معامله بالمثل و پیمان‌های بین‌الدول که هزارستان به آن پیوسته باشد.

هیچ تبعه هزارستان به سلب تابعیت و یا تبعید در داخل یا خارج هزارستان محکوم نمی‌شود.

ماده سی و دوم:

در جمهوری دموکراتیک هزارستان، هر نوع شکنجه و تعذیب انسان ممنوع است.

هیچ شخص نمی‌تواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگری، اگرچه تحت تعقیب، گرفتاری یا

توقیف و یا محکوم به جزا باشد، به تعذیب او اقدام کند یا امر بدهد.

متخلفان طبق قانون مجازات می‌شوند.

ماده سی و سوم:

اقرار و اعتراف به جرم، زمانی معتبر است که با طیب خاطر، رضایت کامل، در حالت صحت عقل و در حضور محکمه با صلاحیت باشد.

اظهار، اقرار و شهادتی که از متهم یا شخص دیگری به وسیله اکراه به دست آورده شود، اعتبار ندارد.

ماده سی و چهارم:

حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصئون است، مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

ماده سی و پنجم:

تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ کس را نمی‌توان به خاطر داشتن عقیده‌ی مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد.

عقاید دینی و مذهبی از امور شخصی است و دولت حق دخالت در امور دینی و عقیدتی مردم را ندارد؛ مگر در صورتی که ایجاد مزاحمت یا اخلال در آسایش دیگران باشد.

ماده سی و ششم:

هر شخص می‌تواند برای دفع اتهام به مجرد گرفتاری و یا برای اثبات حق خود، وکیل مدافع تعیین کند.

متهم حق دارد به مجرد گرفتاری، از اتهام منسوب اطلاع یابد و در داخل میعاد که قانون تعیین می‌کند در محکمه حاضر گردد.

دولت در قضایای جنایی برای متهم بی‌بضاعت وکیل مدافع تعیین می‌نماید.

محرمت مکالمات، مراسلات و مخابرات بین متهم و وکیل آن، از هر نوع تعرض مصئون می‌باشد.

ماده سی و هفتم:

نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند. این آزادی جز حقوق دیگران و رعایت قوانین کشور حدی ندارد.

ماده سی و هشتم:

بازرسی و نرساندن نامه‌ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفنی، افشای مخابرات تلگرافی و تلکس، سانسور، عدم مخابره و نرساندن آن‌ها، استراق سمع و هرگونه تجسس ممنوع است، مگر به حکم صریح قانون.

ماده سی ونهم:

مدیون بودن شخص موجب سلب یا محدود شدن آزادی وی نمی شود.

طرز و وسایل تحصیل دین توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده چهلم:

اتباع هزارستان پس از رسیدن به سن قانونی (۱۸ سال) حق انتخاب کردن و انتخاب شدن را دارا می باشند.

شرایط و طرز استفاده از این حق توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده چهل ویکم:

آزادی بیان از تعرض مصئون است.

هر تبعه هزارستان حق دارد فکر خود را به وسیله گفتار، نوشته، تصویر و یا وسایل دیگر، با رعایت احکام مندرج این قانون اساسی اظهار نماید.

هر تبعه هزارستان حق دارد مطابق به احکام قانون، به طبع و نشر مطالب، بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی، پردازد.

احکام مربوط به مطابع، رادیو و تلویزیون، نشر مطبوعات و سایر وسایل ارتباط جمعی توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده چهل و دوم:

اتباع هزارستان حق دارند به منظور تامین مقاصد مادی و یا معنوی، مطابق به احکام قانون، سازمان ها و تشکل های اجتماعی را تاسیس نمایند.

اتباع هزارستان حق دارند، مطابق به احکام قانون، حزب سیاسی تشکیل دهند، مشروط بر اینکه:

۱ - اساسنامه حزب، مناقض احکام قوانین جاری کشور و نصوص و ارزش های مندرج این قانون اساسی نباشد.

۲ - تشکیلات و منابع مالی حزب علنی باشد.

۳ - اهداف و تشکیلات نظامی و شبه نظامی نداشته باشد.

۴ - وابسته به حزب سیاسی و یا دیگر منابع خارجی نباشد.

۵ - رییس حزب سیاسی نمی تواند بیش از دو دوره متوالی انتخاب شود.

جمعیت و حزبی که مطابق به احکام قانون تشکیل می‌شود، بدون موجبات قانونی و حکم محکمه‌ی با صلاحیت منحل نمی‌شود.

ماده چهل و سوم:

اتباع هزارستان حق دارند برای تأمین مقاصد جایز و صلح آمیز خود، بدون حمل سلاح و بدون توسل به خشونت و با اطلاع پولیس، اجتماع و تظاهرات نمایند.

ماده چهل و چهارم:

هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.

ماده چهل و پنجم:

برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه‌ماندگی، حوادث و سوانح، و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره، حقی است همگانی. دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک‌یک افراد کشور تأمین کند.

ماده چهل و ششم:

دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره لیسه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سر حد خود کفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد.

ماده چهل و هفتم:

آموزش مسایل دینی و مذهبی از وظایف دولت جمهوری دموکراتیک هزارستان نمی‌باشد.

آموزش مسایل دینی از امور مربوط به خانواده‌ها، مساجد، مدارس دینی، حوزه‌های علمیه و مدارس خصوصی است.

در نظام آموزش و پرورش جمهوری دموکراتیک هزارستان، آموزش افراد، از سن ۷ سالگی تا پایان دوره لیسه اجباری می‌باشد.

ماده چهل و هشتم:

مسکن شخص از تعرض مصئون است. هیچ شخص، به شمول دولت، نمی‌تواند بدون اجازه ساکن یا قرار محکمه با صلاحیت و به غیر از حالات و طرزهای که در قانون تصریح شده است، به مسکن شخص داخل شود یا آن را تفتیش نماید.

ماده چهل و نهم:

هر تبعه هزارستان حق دارد به هر نقطه کشور سفر نماید و مسکن اختیار کند، مگر در مناطقی که قانون برای همه ممنوع قرار داده است.

هر تبعه هزارستان حق دارد مطابق به احکام قانون به خارج از کشور سفر نماید و به آن عودت کند.

ماده پنجاهم:

حق مالکیت از تعرض مصئون است.

هیچ شخص از کسب ملکیت و تصرف در آن منع نمی‌شود، مگر در حدود احکام قانون.

ملکیت هیچ شخص، بدون حکم قانون و فیصله محکمه‌ی با صلاحیت مصادره نمی‌شود.

استملاک ملکیت شخص، تنها به مقصد تأمین منافع عامه، در بدل تعویض قبلی و عادلانه، به موجب قانون مجاز می‌باشد.

تفتیش و اعلان دارایی شخص، تنها به حکم قانون صورت می‌گیرد.

ماده پنجاه و یکم:

هیچ کس را نمی‌توان از محل اقامت خود تبعید کرد یا از اقامت در محل مورد علاقه‌اش ممنوع یا به اقامت در محلی مجبور ساخت، مگر در مواردی که قانون مقرر می‌دارد.

ماده پنجاه و دوم:

دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هر کس می‌تواند به منظور دادخواهی به دادگاه‌های صالح رجوع نماید. همه افراد ملت حق دارند اینگونه دادگاه‌ها را در دسترس داشته باشند و هیچ کس را نمی‌توان از دادگاهی که به موجب قانون حق مراجعه به آن را دارد منع کرد.

ماده پنجاه و سوم:

اشخاص خارجی در هزارستان، در صورتی حق مالکیت اموال غیر منقول را دارند که قصد تحصیل تابعیت هزارستان را داشته باشند.

اجاره املاک به منظور سرمایه‌گذاری، مطابق به احکام قانون برای اشخاص خارجی مجاز می‌باشد. فروش املاک به نماینده‌گی‌های سیاسی دول خارجی و به مؤسسات بین‌المللی که هزارستان عضو آن باشد، مطابق به احکام قانون، مجاز می‌باشد.

ماده پنجاه و چهارم:

هر تبعه هزارستان و نیز هر کسی که حق کار و فعالیت دارد مکلف است مطابق به احکام قانون به دولت مالیات بپردازد.

هیچ نوع مالیاتی، بدون حکم قانون، وضع نمی شود.

این حکم در مورد اشخاص و موسسات خارجی نیز تطبیق می شود.

هر نوع مالیه و محصول و عواید تادیه شده، به حساب واحد دولتی تحویل داده می شود.

ماده پنجاه و پنجم:

تأسیس و اداره مؤسسات تعلیمات عالی، عمومی و اختصاصی وظیفه دولت است.

اتباع هزارستان می توانند با اجازه دولت به تأسیس مؤسسات تعلیمات عالی، عمومی، اختصاصی و سواد آموزی اقدام نمایند.

دولت می تواند تأسیس مؤسسات تعلیمات عالی، عمومی و اختصاصی را به اشخاص خارجی نیز مطابق به احکام قانون اجازه دهد.

شرایط شمول در مؤسسات تعلیمات عالی دولتی و سایر امور مربوط به آن، توسط قانون تنظیم می گردد.

موسسات آموزشی انتفاعی باید از درآمدهای خود مطابق قانون مالیه پرداخت کنند.

ماده پنجاه و هشتم:

دولت برای پیشرفت علم، فرهنگ، ادب و هنر پروگرام های موثر طرح می نماید.

دولت حقوق مولف، مخترع و کاشف را تضمین می نماید و تحقیقات علمی را در تمام عرصه ها تشویق و حمایت می کند و استفاده موثر از نتایج آن را، مطابق به احکام قانون، تعمیم می بخشد.

ماده پنجاه و نهم:

کار حق هر تبعه هزارستان است.

تعیین ساعات کار، رخصتی با مزد، حقوق کار و کارگر و سایر امور مربوط به آن توسط قانون تنظیم می گردد.

انتخاب شغل و حرفه در حدود احکام قانون آزاد می باشد.

تحمیل کار بر کودک زیر ۱۸ سال ممنوع است.

ماده پنجاه و دهم:

دولت مکلف است به منظور ایجاد اداره سالم و تحقق اصلاحات در سیستم اداری کشور تدابیر لازم اتخاذ نماید.

ادارات دولتی باید فعالیت‌های خود را با بی‌طرفی کامل و مطابق به احکام قانون انجام دهد.

اتباع هزارستان حق دسترسی به اطلاعات از ادارات دولتی را در حدود احکام قانون دارا می‌باشند. این حق جز صدمه به حقوق دیگران و امنیت عامه حدودی ندارد.

اتباع هزارستان بر اساس اهلیت و بدون هیچ‌گونه تبعیض و به موجب احکام قانون به خدمت دولت پذیرفته می‌شوند.

ماده پنجاه و نهم:

هر شخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خسارت می‌باشد و می‌تواند برای حصول آن به محکمه با صلاحیت مراجعه کند.

ماده شصتم:

دولت وسایل پزشکی و علاج امراض و تسهیلات صحی رایگان را برای همه اتباع مطابق به احکام قانون تامین می‌نماید.

دولت می‌تواند حدود تسهیلات پزشکی رایگان را بر اساس امکانات کشور و ضرورت‌های پزشکی تعیین کند.

دولت تاسیس و توسعه خدمات طبی و مراکز صحی خصوصی را مطابق به احکام قانون تشویق و حمایت می‌کند.

دولت به منظور تقویت تربیت بدنی سالم و انکشاف ورزش‌های ملی و محلی تدابیر لازم را اتخاذ می‌نماید.

ماده شصت و یکم:

دولت به منظور تنظیم خدمات طبی و مساعدت مالی برای بازمانده‌گان شهدا و مفقودین و برای بازتوانی معلولین و معیوبین و سهم‌گیری فعال آنان در جامعه، مطابق به احکام قانون، تدابیر لازم اتخاذ می‌نماید.

دولت حقوق بازنشسته‌گان را تضمین نموده، برای کهن سالان، زنان بی‌سرپرست، معیوبین و معلولین و ایتم بی‌بضاعت مطابق به احکام قانون کمک‌های لازم را به عمل می‌آورد.

ماده شصت و دوم:

تابعیت کشور هزارستان حق مسلم هر فرد هزارستانی است و دولت نمی تواند از هیچ هزارستانی سلب تابعیت کند، مگر به درخواست خود او، یا در صورتی که به تابعیت کشور دیگری درآید.

هزارستان دو تابعیتی را به رسمیت می شناسد و تا زمانی که رفتار افراد دو تابعیتی بر خلاف منافع کشور نباشد در هر زمینه‌ی حق کار دارند.

ماده شصت و سوم:

اتباع خارجه می توانند در حدود قوانین به تابعیت هزارستان درآیند و سلب تابعیت این گونه اشخاص در صورتی ممکن است که دولت دیگری تابعیت آن‌ها را بپذیرد یا خود آن‌ها درخواست کنند.

ماده شصت و چهارم:

دولت حقوق و آزادی‌های اتباع خارجی را در هزارستان، طبق قانون تضمین می کند. این اشخاص در حدود قواعد حقوق بین‌المللی به رعایت قوانین دولت هزارستان مکلف می باشند.

ماده شصت و پنجم:

دفاع از وطن وظیفه تمام اتباع هزارستان است.

برای دفاع از تمامیت ارضی، استقلال و حفظ جغرافیا و تامین امنیت ملت، ارتش مقتدر هزارستان تشکیل، وظایف، تشکیلات و صلاحیت‌های آن توسط قانون تنفیذ و تنظیم می گردد.

شرایط اجرای دوره مکلفیت عسکری یا تشکیل ارتش استخدامی توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده شصت و ششم:

دولت به منظور نظارت بر رعایت حقوق بشر در هزارستان و تحقق عدالت اجتماعی و عدالت قضایی، کمیسیون مستقل حقوق بشر را تاسیس می نماید.

هر شخص می تواند در صورت نقض حقوق بشری خود، به این کمیسیون شکایت نماید.

کمیسیون می تواند موارد نقض حقوق بشری افراد را به مراجع قانونی راجع سازد و در دفاع از حقوق آن‌ها مساعدت نماید.

تشکیل و طرز فعالیت این کمیسیون توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده شصت و هفتم:

هیچ شخص نمی تواند با سوء استفاده از حقوق و آزادی‌های مندرج این قانون اساسی، بر ضد استقلال، تمامیت ارضی، حاکمیت و وحدت ملی عمل کند.

هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد.

فصل سوم - اقتصاد

ماده شصت و هشتم:

برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت، اقتصاد جمهوری دموکراتیک هزارستان بر اساس ضوابط زیر استوار می‌شود:

۱- تسهیل نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

۲- تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد.

۳- رعایت آزادی انتخاب شغل و عدم اجبار افراد به کار معین و جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری.

۴- منع اضرار به غیر و انحصار و احتکار و دیگر معاملات غیر قانونی.

۵- استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.

۶- تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفایی برساند.

ماده شصت و نهم:

نظام اقتصادی جمهوری دموکراتیک هزارستان بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند این‌ها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

بخش تعاونی شامل شرکت‌ها و موسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط قانونی تشکیل می‌شود.

بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت‌های اقتصادی دولتی و تعاونی است.

مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانون جمهوری دموکراتیک هزارستان است.

دولت می‌تواند بخشی از مالکیت عمومی را به بخش خصوصی واگذار کند و یا اجازه دهد که بخش خصوصی هم در آن زمینه‌ها مانند ایجاد بانک، رادیو، تلویزیون، تامین نیرو و غیره فعالیت کند.

تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند.

ماده هفتم:

انفال و ثروت‌های عمومی از قبیل زمین‌های موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و سایر آب‌های عمومی، کوه‌ها، دره‌ها، جنگل‌ها، نزارها، بیسه‌های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث و اموال مجهول‌المالک و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می‌شود، در اختیار حکومت است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آن‌ها عمل نماید. تفصیل و ترتیب استفاده از هر یک را قانون معین می‌کند.

ماده هفتم و یکم:

هر کس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچ کس نمی‌تواند به عنوان مالکیت نسبت به کسب و کار خود، امکان کسب و کار را از دیگری سلب کند.

مالکیت شخصی که از راه مشروع باشد محترم است. ضوابط آن را قانون معین می‌کند.

ماده هفتم و دوم:

در بهره برداری از منابع طبیعی و استفاده از درآمدهای ملی در سطح ولایت‌ها و توزیع فعالیت‌های اقتصادی میان ولایات و مناطق مختلف کشور، باید تبعیض در کار نباشد، به طوری که هر منطقه در حد نیازها و استعداد رشد خود، سرمایه و امکانات لازم را در دسترس داشته باشد.

ماده هفتم و سوم:

دولت موظف است ثروت‌های ناشی از غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، سوء استفاده از موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه‌کاری‌ها و معاملات دولتی، فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی و سایر موارد غیرقانونی را گرفته و به صاحب حق برگرداند و در صورت معلوم نبودن او به بیت‌المال بدهد. این حکم باید با رسیدگی و تحقیق و ثبوت قانونی به وسیله دولت اجرا شود.

ماده هفتم و چهارم:

در جمهوری دموکراتیک هزارستان، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.

قطع درختان جنگلی، ریشه کن نمودن درختچه‌ها، بوته‌ها و گیاهان صحرایی و کوهی ممنوع است.
شکار حیوانات کمیاب مثل آهوی مارکوپولویی، کبک زری، گرگ ناهور و مانند این‌ها ممنوع است.

ماده هفتاد و پنجم:

بودجه سالانه کل کشور به ترتیبی که در قانون مقرر می‌شود از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای ملی تسلیم می‌گردد. هرگونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مراتب مقرر در قانون خواهد بود.

ماده هفتاد و ششم:

کلیه دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز می‌شود و همه پرداخت‌ها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می‌گیرد.

ماده هفتاد و هفتم:

دیوان محاسبات کشور یا وزارت مالیه مستقیماً زیر نظر مجلس شورای ملی می‌باشد. سازمان و اداره امور آن در مرکز کشور و مراکز ولایت‌ها به موجب قانون تعیین خواهد شد.

ماده هفتاد و هشتم:

دیوان محاسبات یا وزارت مالیه به کلیه حساب‌های وزارتخانه‌ها، موسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از انحاء، از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد، رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ی از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد.

دیوان محاسبات یا وزارت مالیه حساب‌ها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون، جمع‌آوری و گزارش تفریح بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای ملی تسلیم می‌نماید. این گزارش می‌تواند در دسترس عموم گذاشته شود.

فصل چهارم - حق حاکمیت ملت

ماده هفتاد و نهم:

حاکمیت، به مردم هزارستان تعلق دارد.

هیچ کس نمی‌تواند این حق قانونی و اجتماعی را از مردم سلب کند یا در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار دهد. مردم این حق قانونی و طبیعی را از طریق که در اصول بعد می‌آید اعمال می‌کند.

ماده هشتادم:

قوای حاکم در جمهوری دموکراتیک هزارستان عبارتند از: قوه مجریه، قوه مقننه و قوه قضائیه که بر طبق مواد آینده این قانون اساسی اعمال می‌گردند. این قوا مستقل از یکدیگرند.

ماده هشتاد و یکم:

اعمال قوه مقننه از طریق مجلس شورای ملی است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل می‌شود و مصوبات آن پس از طی مراحلی که در مواد بعد می‌آید برای اجرا به قوه مجریه و قضائیه ابلاغ می‌گردد.

ماده هشتاد و دوم:

در مسائل بسیار مهم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ممکن است اعمال قوه مقننه از راه همه‌پرسی و مراجعه مستقیم به آرای مردم صورت گیرد. درخواست مراجعه به آرای عمومی باید به تصویب دو سوم مجموع نمایندگان مجلس برسد.

ماده هشتاد و سوم:

اعمال قوه مجریه جز دراموری که در این قانون و یا قوانین دیگر مستقیماً بر عهده شخص یا نهاد خاصی گذارده شده باشد، از طریق رئیس جمهور و وزرا است.

ماده هشتاد و چهارم:

اعمال قوه قضائیه به وسیله دادگاه‌های دادگستری است که باید طبق موازین قانونی تشکیل شود و به حل و فصل دعاوی و حفظ حقوق عمومی و گسترش و اجرای عدالت پردازد.

فصل پنجم - قوه مجریه

بخش اول - ریاست جمهوری

ماده هشتاد و پنجم:

رئیس جمهور در راس دولت جمهوری دموکراتیک هزارستان قرار داشته، صلاحیت‌های خود را در عرصه‌هایی که در این قانون بیان شده است، اعمال می‌کند.

رئیس جمهور دارای دو معاون اول و دوم، می‌باشد.

کاندید ریاست جمهوری لازم نیست که نام یک یا دو معاون را همزمان با کاندید شدن خود به ملت اعلام کند؛ بلکه انتخاب معاون یا معاونان رئیس جمهور با معرفی او و رای نمایندگان مجلس انجام می‌شود.

ماده هشتاد و ششم:

رئیس جمهور با کسب اکثریت بیش از پنجاه در صد آرای رای دهنده گان از طریق رای گیری آزاد، عمومی، سری و مستقیم برای مدت ۵ سال انتخاب می گردد.

انتخابات به منظور تعیین رئیس جمهور جدید در خلال مدت سی الی شصت روز قبل از پایان کار رئیس جمهور سابق برگزار می گردد.

ماده هشتاد و هفتم:

هرگاه در دور اول هیچ یک از کاندیدان نتواند اکثریت بیش از پنجاه در صد آرا را به دست آورد، انتخابات برای دور دوم در ظرف یک ماه از تاریخ اعلام نتایج انتخابات برگزار می گردد و در این دور تنها دو نفر از کاندیدانی که بیشترین آرا را در دور اول به دست آورده اند، شرکت می نمایند.

در دور دوم انتخابات، کاندیدی که اکثریت نسبی آرا را کسب کند، رئیس جمهور شناخته می شود.

تا زمانی که ریاست جمهوری جدید انتخاب نشده باشد، رئیس جمهور سابق به انجام وظایف خود ادامه می دهد.

ماده هشتاد و هشتم:

هرگاه یکی از کاندیدان ریاست جمهوری در جریان دور اول یا دوم رای گیری و یا بعد از انتخابات و قبل از اعلام نتایج انتخابات وفات نماید، انتخابات مجدد مطابق به احکام قانون برگزار می گردد.

ماده هشتاد و نهم:

شخصی که برای ریاست جمهوری کاندید می شود، باید دارای شرایط زیر باشد:

- ۱ - تبعه هزارستان بوده و تابعیت کشور دیگری را نداشته باشد.
- ۲ - در روز کاندید شدن سن وی از چهل سال کم تر نباشد.
- ۳ - از طرف محکمه به ارتکاب جرایم ضد بشری، جنایت و یا حرمان از حقوق مدنی محکوم نشده باشد.
- ۴ - حد اقل دارای مدرک تحصیلی لیسانس از دانشگاه های معتبر داخلی یا خارجی باشد.

هیچ شخص نمی تواند بیش از دو دوره به حیث رئیس جمهور انتخاب گردد.

حکم مندرج این ماده در مورد معاون یا معاونان رئیس جمهور نیز تطبیق می گردد.

ماده نودم:

مسئولیت نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری در نخستین انتخابات، بر عهده مجلس موسسان و در مراحل بعدی بر عهده کمیسیون مستقل انتخابات است که بر اساس قانون تاسیس می‌شود.

ماده نود و یکم:

رئیس جمهور در مجلس موسسان و یا در مجلس شورای ملی، به ترتیب زیر سوگند یاد می‌کند و سوگندنامه را امضاء می‌نماید:

به نام خدا

«من به عنوان رئیس جمهور در برابر ملت هزارستان به خداوند قادر متعال و شرف خود سوگند یاد می‌کنم که پاسدار قانون اساسی کشور باشم و همه استعداد و صلاحیت خویش را در راه ایفای مسئولیت‌های که بر عهده گرفته‌ام به کار گیرم و خود را وقف خدمت به مردم و اعتلای کشور، پشتیبانی از حق و گسترش عدالت سازم و از هرگونه خودکامگی بپرهیزم و از آزادی و حرمت اشخاص و حقوقی که قانون اساسی برای ملت شناخته است حمایت کنم. در حراست از مرزها و استقلال سیاسی و اقتصادی و فرهنگی کشور از هیچ اقدامی دریغ نورزم و با استعانت از خداوند، قدرتی را که ملت به عنوان امانت مقدس به من سپرده است هم‌چون امینی پارسا و فداکار نگاه‌دار باشم و آن را به منتخب ملت پس از خود بسپارم.»

ماده نود و دوم:

رئیس جمهور دارای صلاحیت‌ها و وظایف ذیل می‌باشد:

- ۱- ریاست هیات وزیران و نظارت بر حسن اجرای قوانین.
- ۲- تعیین خطوط اساسی سیاست کشور به تصویب شورای ملی.
- ۳- قیادت اعلاای قوای مسلح کشور.
- ۴- اعلان حرب و متارکه به تأیید شورای ملی.
- ۵- اتخاذ تصمیم لازم در حالت دفاع از تمامیت ارضی و حفظ استقلال.
- ۶- فرستادن قطعات قوای مسلح به خارج از کشور با تصویب شورای ملی.
- ۷- اعلان رفراندم در مسایل مهم با تصویب شورای ملی.
- ۸- اعلان حالت اضطرار به تأیید شورای ملی و خاتمه دادن به آن.
- ۹- افتتاح اجلاس اولین شورای ملی.
- ۱۰- قبول استعفای معاونین ریاست جمهوری.

۱۱- تعیین وزرا و معرفی آنان برای اخذ رای اعتماد از مجلس شورای ملی.

۱۲- تعیین، تقاعد، قبول استعفا و عزل وزرا، صاحب منصبان قوای مسلح، مطابق به احکام قانون.

۱۳- تعیین سران نماینده گئی های سیاسی هزارستان نزد دول خارجی و موسسات بین المللی با پیش نهاد وزیر امور خارجه.

۱۴- قبول اعتماد نامه های نماینده گان سیاسی خارجی در هزارستان.

۱۵- توشیح قوانین و فرامین تقنینی و ابلاغ آنها به هیات دولت و قوه مقننه و قضائیه.

۱۶- اعطای اعتبار نامه به غرض عقد معاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون.

۱۷- تخفیف و عفو مجازات مطابق به احکام قانون.

۱۸- اعطای مدال ها، نشان ها و القاب افتخاری مطابق به احکام قانون.

۱۹- تاسیس کمیسیون ها به منظور بهبود اداره ی کشور مطابق به احکام قانون.

ماده نود و سوم:

رئیس جمهور می تواند در موضوعات مهم ملی سیاسی، اجتماعی و یا اقتصادی به آرای عمومی مردم هزارستان مراجعه نماید.

مراجعه به آرای عمومی باید به تصویب مجلس شورای ملی برسد و نباید نقض کننده احکام این قانون اساسی و یا مستلزم تعدیل آن باشد.

ماده نود و چهارم:

رئیس جمهور در اعمال صلاحیت های مندرج این قانون اساسی، مصالح علیای مردم هزارستان را رعایت می کند.

رئیس جمهور نمی تواند بدون حکم قانون، املاک دولتی را بفروشد یا اهدا کند.

رئیس جمهور نمی تواند از مقام خود سو استفاده نموده رفتار سمت گرایانه و یا تبعیض آمیز داشته باشد و یا اموال و دارایی های دولتی را حیف و میل کند.

ماده نود و پنجم:

در صورت استعفا، عزل یا وفات رئیس جمهور و یا مریضی صعب العلاج که مانع اجرای وظیفه شود، معاون اول رئیس جمهور صلاحیت ها و وظایف رئیس جمهور را به عهده می گیرد.

در این حالات در خلال مدت سه ماه انتخابات به منظور تعیین رئیس جمهور جدید برگزار می گردد.

ماده نود و ششم:

معاون اول رئیس جمهور در زمان تصدی به حیث رئیس جمهور موقت امور ذیل را نمی تواند انجام دهد:

۱- تعدیل قانون اساسی.

۲- عزل وزرا.

۳- مراجعه به آرای عامه.

۴- کاندید برای ریاست جمهوری.

در صورتی که رئیس جمهور به دلیل مسافرت و یا هر دلیل دیگر، بیش از ده روز غایب باشد باید جانشین خود را از بین معاونان خود با وظایف مشخص تعیین نماید.

ماده نود و هفتم:

هرگاه یکی از معاونین رئیس جمهور استعفاء دهد و یا وفات نماید، شخص دیگری توسط رئیس جمهور به مجلس شورای ملی معرفی می شود و با رای اعتماد مجلس انتخاب می گردد.

در صورت وفات همزمان رئیس جمهور و معاون اول وی، به ترتیب معاون دوم، رئیس مجلس شورای ملی، و وزیر داخله یکی بعد از دیگری مطابق به احکام این قانون اساسی وظایف موقت ریاست جمهوری را به عهده می گیرد و زمینه انتخابات عمومی را فراهم می کند.

ماده نود و هشتم:

رئیس جمهور در برابر ملت و مجلس شورای ملی مسئول می باشد.

اتهام علیه رئیس جمهور به ارتکاب جرایم ضد بشری، خیانت ملی یا جنایت، از طرف یک سوم کل اعضای شورای ملی قابل طرح برای رسیدگی در مجلس است.

هرگاه نماینده گان مجلس شورای ملی اتهام منسوب را با اکثریت دو سوم آرای کل اعضا تصویب نماید، رئیس جمهور از مقام خود عزل می گردد و موضوع به محکمه خاص برای رسیدگی قضایی محول می شود.

محکمه خاص متشکل است از رئیس قوه قضاییه، دادستان کل، رئیس دیوان عالی کشور، رئیس مجلس شورای ملی، وزیر اطلاعات و رئیس شورای عالی امنیت ملی.

ماده نود و نهم:

معاش و مصارف رئیس جمهور توسط قانون تنظیم می گردد.

رئیس جمهور بعد از ختم دوره خدمت، به استثنای حالت عزل، برای بقیه مدت حیات از حقوق مالی دوره ریاست جمهوری مطابق به احکام قانون مستفید می شود.

بخش دوم - حکومت

ماده یک صدم:

حکومت متشکل است از وزرا که تحت ریاست رئیس جمهور انجام وظیفه می کنند. تعداد وزرا و وظایف شان توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده یک صد و یکم:

وزرا توسط رئیس جمهور تعیین و برای گرفتن رای اعتماد به مجلس معرفی می شوند.

با تغییر مجلس، گرفتن رای اعتماد جدید برای وزرا لازم نیست.

ماده یک صد و دوم:

ریاست هیئت وزیران با رئیس جمهور است که بر کار وزیران نظارت دارد و با اتخاذ تدابیر لازم به هماهنگی ساختن تصمیم های وزیران و هیئت دولت می پردازد و با همکاری وزیران، برنامه و خط مشی دولت را تعیین و قوانین را اجرا می کند.

در موارد اختلاف نظر و یا تداخل در وظایف قانونی دستگاه های دولتی در صورتی که نیاز به تفسیر یا تغییر قانون نداشته باشد، تصمیم هیئت وزیران که به پیش نهاد رئیس جمهور اتخاذ می شود لازم الاجرا است.

رئیس جمهور در برابر مجلس، مسئول اقدامات هیئت وزیران نیز است.

ماده یک صد و سوم:

شخصی که به عنوان وزیر تعیین می شود باید دارای شرایط ذیل باشد:

۱- دارای تابعیت هزارستان باشد.

هرگاه کاندید وزارت تابعیت کشور دیگری را نیز داشته باشد، مجلس شورای ملی صلاحیت قبول یا رد آن را دارد.

۲- دارای تحصیلات عالی، تجربه کاری و شهرت نیک باشد.

۳- سن وی از سی سال کم تر نباشد.

۴- از طرف محکمه به ارتکاب جرایم ضد بشری، جنایت و یا حرمان از حقوق مدنی محکوم نشده باشد.

ماده یک صد و چهارم

وزرا می‌توانند از اعضای شورای ملی یا خارج از آن تعیین شوند.

هرگاه عضو شورای ملی به حیث وزیر تعیین شود، عضویت خود را در شورای ملی از دست می‌دهد و در عوض وی شخص دیگری مطابق به حکم قانون تعیین می‌گردد.

ماده یک صد و پنجم:

هر وزیر قبل از شروع به کار خود، در اولین جلسه‌ی که در هیات دولت شرکت می‌کند و در حضور رئیس جمهور، به شرح زیر سوگند یاد می‌کند:

بسم الله الرحمن الرحيم

«به نام خداوند بزرگ (ج) سوگند یاد می‌کنم که قانون اساسی و سایر قوانین هزارستان را رعایت کنم و از حقوق اتباع، استقلال، تمامیت ارضی و وحدت ملی مردم هزارستان حراست کنم و در همه اعمال خود خداوند (ج) را حاضر دانسته، وظایف محوله را صادقانه انجام دهم.»

ماده یک صد و ششم:

وزرا تا زمانی که عزل نشده‌اند و یا استعفا نداده‌اند در سِمَت خود باقی می‌مانند. استعفای هیئت وزیران یا هر یک از آنان به رئیس جمهور تسلیم می‌شود و هیئت وزیران تا تعیین دولت جدید به وظایف خود ادامه خواهند داد.

رئیس جمهور می‌تواند برای وزارتخانه‌های که وزیر ندارند حداکثر برای مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید.

ماده یک صد و هفتم:

رئیس جمهور می‌تواند وزرا را عزل کند و در این صورت باید برای وزیر یا وزیران جدید از مجلس رای اعتماد بگیرد، و در صورتی که پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت، نیمی از هیئت وزیران تغییر نماید باید مجدداً از مجلس شورای ملی برای هیئت وزیران تقاضای رای اعتماد کند.

ماده یک صد و هشتم:

حکومت، به شمول رئیس جمهور دارای وظایف ذیل می‌باشد:

۱- اجرای قانون اساسی و سایر قوانین و فیصله‌های قطعی محاکم.

۲- حفظ استقلال، دفاع از تمامیت ارضی، صیانت منافع و حیثیت کشور در جامعه بین‌المللی.

۳- تامین نظم و امن عامه و از بین بردن هر نوع فساد اداری.

۴- تهیه و تنظیم بودجه سالیانه دولت و حفاظت از دارایی‌های عامه.

۵- طرح و تطبیق پروگرام‌های انکشافی اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تکنالوژیکی.

۶- ارائه گزارش به شورای ملی در پایان سال مالی درباره امور انجام شده و پروگرام‌های عمده سال آینده.

۷- انجام سایر وظایفی که به موجب این قانون اساسی و قوانین دیگر از وظایف حکومت دانسته شده است.

ماده یک صد و نهم:

هر یک از وزیران، مسئول وظایف خاص خویش در برابر رئیس جمهور و مجلس است و در اموری که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد مسئول اعمال دیگران نیز هست.

ماده یک صد و دهم:

علاوه بر مواردی که هیئت وزیران یا وزیری مامور تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین می‌شود، هیئت وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تامین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری به وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه پردازد.

هر یک از وزیران نیز در حدود وظایف خویش و مصوبات هیئت وزیران حق وضع آیین‌نامه و صدور بخش‌نامه را دارد، ولی مفاد این مقررات نباید با متن و روح قوانین کشور مخالف باشد.

دولت می‌تواند تصویب برخی از امور مربوط به وظایف خود را به کمیسیون‌های متشکل از چند وزیر واگذار نماید. مصوبات این کمیسیون‌ها در محدوده قوانین پس از تأیید رئیس جمهور لازم‌الاجرا است. این قوانین نباید مغایر با قانون اساسی و یا قوانین جاری کشور باشند.

تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت و مصوبات کمیسیون‌های مذکور در این اصل، ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای ملی می‌رسد تا در صورتی که آن‌ها را برخلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدید نظر به هیات وزیران بفرستد.

ماده یک صد و یازدهم:

هرگاه وزیر به ارتکاب جرایم ضد بشری، خیانت ملی و یا سایر جرایم متهم گردد، قضیه با امضای حد اقل ده نفر از نمایندگان مجلس به کمیسیون قضایی داده می‌شود. اگر اتهام مورد نظر با رای اکثریت نمایندگان مورد تأیید قرار گیرد، وزیر از سمت خود برکنار و به محکمه با صلاحیت برای رسیده‌گی قضایی معرفی می‌گردد.

ماده یک صد و دوازدهم:

حکومت می‌تواند در حالت تعطیل مجلس شورای ملی در صورت ضرورت، به استثنای امور مربوط به بودجه و امور مالی، فرامین تقنینی را صادر کند.

فرامین تقنینی بعد از امضای رئیس جمهور حکم قانون را دارد. فرامین تقنینی باید در خلال سی روز از تاریخ انعقاد نخستین جلسه شورای ملی به آن تقدیم شود و در صورتی که از طرف شورای ملی رد شود، از اعتبار ساقط می‌گردد.

ماده یک صد و سیزدهم:

رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران و کارمندان دولت نمی‌توانند بیش از یک شغل دولتی داشته باشند و داشتن هر نوع شغل دیگر در موسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت یا موسسات عمومی است و نماینده‌گی مجلس شورای ملی و وکالت دادگستری و مشاوره حقوقی و نیز ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیئت مدیره انواع مختلف شرکت‌های خصوصی، غیر از شرکت‌های تعاونی ادارات و موسسات برای آنان ممنوع است. سِمَت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است.

ماده یک صد و چهاردهم:

دارایی‌های رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران و همسر و فرزندان آنان قبل و بعد از خدمت، توسط رئیس قوه قضائیه رسیده‌گی می‌شود که بر خلاف حق افزایش نیافته باشد.

اگر ثابت گردد که از بودجه عمومی و یا اختیارات قانونی سو استفاده شده و اموال نامشروعی تحصیل شده است، پس از حکم قطعی دادگاه صالحه، مصادره می‌گردد و یا به صاحبان اصلی بازگردانده می‌شود.

فصل ششم - قوه مقننه

ماده یک صد و پانزدهم:

قوه مقننه (پارلمان) هزارستان مرکب از دو مجلس: مجلس شورای ملی و مجلس سنا می‌باشد.

هیچ شخص نمی‌تواند در یک وقت عضو هر دو مجلس باشد.

بخش اول - مجلس شورای ملی (مجلس نمایندگان)

ماده یک صد و شانزدهم:

مجلس شورای ملی از نمایندگان ملت که به طور مستقیم و با رای مخفی انتخاب می‌شوند تشکیل می‌گردد. شرایط انتخاب کننده‌گان و انتخاب شونده‌گان و کیفیت انتخابات را قانون معین خواهد کرد.

دوره نماینده گئی مجلس شورای ملی چهار سال است. انتخابات هر دوره باید پیش از پایان دوره قبل برگزار شود به طوری که کشور در هیچ زمان بدون مجلس نباشد.

ماده یک صد و هفدهم:

تعداد اعضای شورای ملی به تناسب نفوس هر حوزه حداکثر یک صد نفر می باشد.

حوزه های انتخاباتی و سایر مسایل مربوط به آن در قانون انتخابات تعیین می گردد.

در قانون انتخابات باید تدابیری اتخاذ گردد که نظام انتخاباتی، نماینده گئی عمومی و عادلانه را برای تمام مردم کشور تامین نماید.

ماده یک صد و هجدهم:

پس از برگزاری انتخابات، جلسات مجلس شورای ملی با حضور دو سوم مجموع نماینده گان رسمیت می یابد و تصویب طرح ها و لوایح طبق آیین نامه مصوب داخلی انجام می گیرد، مگر در مواردی که در قانون اساسی نصاب خاصی تعیین شده باشد. برای تصویب آیین نامه داخلی موافقت دو سوم حاضران لازم است.

ماده یک صد و نوزدهم:

ترتیب انتخاب رئیس و هیئت ریسه مجلس و تعداد کمیسیون ها و دوره تصدی آن ها و امور مربوط به مذاکرات و انتظامات مجلس به وسیله آیین نامه داخلی مجلس معین می گردد.

ماده یک صد و بیستم:

نماینده گان باید در نخستین جلسه مجلس به ترتیب زیر سوگند یاد کنند و متن سوگند نامه را امضا نمایند:

به نام خدا

«من به خدای قادر متعال سوگند یاد می کنم و با تکیه بر شرف انسانی خویش تعهد می نمایم که پاسدار حریم قانون اساسی و سایر قوانین کشور و نگاه بان عدالت، آزادی و منافع عمومی مردم هزارستان و مبانی دموکراسی باشم. ودیعه ای را که ملت به ما سپرده به عنوان امینی عادل پاسداری کنم و در انجام وظایف و کالت، امانت و تقوا را رعایت نمایم و همواره به استقلال و اعتلای کشور و حفظ حقوق ملت و خدمت به مردم پایبند باشم. از حقوق و آزادی های شهروندان دفاع کنم و در گفته ها و نوشته ها و اظهارنظرها، استقلال کشور و آزادی مردم و تامین مصالح آن ها را مدنظر داشته باشم.»

ماده یک صد و بیست و یکم:

مذاکرات مجلس شورای ملی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود. در شرایط اضطراری، در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به

تقاضای رییس جمهور یا یکی از وزرا یا ده نفر از نماینده گان، جلسه غیرعلنی تشکیل می شود. مصوبات جلسه غیرعلنی در صورتی معتبر است که با حضور مجلس سنا به تصویب سه چهارم مجموع نماینده گان برسد. گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از بر طرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد.

ماده یک صد و بیست و دوم:

رییس جمهور و معاونان او و وزیران به اجتماع یا به افراد حق شرکت در جلسات علنی مجلس را دارند و می توانند مشاوران خود را همراه داشته باشند و در صورتی که نماینده گان لازم بدانند، وزرا مکلف به حضورند و هرگاه تقاضا کنند مطالبشان استماع می شود.

آنان حق دخالت در کار نماینده گان را ندارند و نمی توانند در صحن علنی مجلس سوالی را مطرح نمایند و یا مصاحبه ای انجام دهند.

ماده یک صد و بیست و سوم:

خبرنگاران حق دارند در جلسات علنی مجلس حضور داشته باشند و گزارش تهیه کنند، اما حق سوال یا مصاحبه و یا اخلاص در مذاکرات را ندارند.

هر نوع سوال یا مصاحبه باید در خارج از صحن علنی مجلس و با رعایت اصول اداری باشد.

ماده یک صد و بیست و چهارم:

مجلس شورای ملی، در آغاز دوره کار، یک نفر از اعضای خود را به عنوان رییس برای یک دوره تقنینیه و دو نفر را به عنوان نایب اول و نایب دوم و دو نفر را به عنوان منشی و نایب منشی برای مدت یکسال انتخاب می کند.

این اشخاص هیئت اداری مجلس شورای ملی را تشکیل می دهند.

وظایف هیئت اداری در آیین نامه داخلی مجلس تعیین می شود.

بخش دوم - اختیارات مجلس شورای ملی

ماده یک صد و بیست و پنجم:

مجلس شورای ملی در عموم مسایل در حدود مقرر در قانون اساسی می تواند قانون وضع کند.

ماده یک صد و بیست و ششم:

مجلس شورای ملی نمی تواند قوانینی وضع کند که با اصول و احکام قانون اساسی و یا تعهدات خارجی کشور و یا ارزش های دموکراسی مغایرت داشته باشد. تشخیص این امر به ترتیبی که در مواد آینده این قانون بیان خواهد شد برعهده مجلس سنا می باشد.

ماده یک صد و بیست و هفتم:

شرح و تفسیر قوانین عادی در صلاحیت مجلس شورای ملی است. مفاد این اصل مانع از تفسیری که داد رسان، در مقام تمیز حق از قوانین می کنند نیست.

ماده یک صد و بیست و هشتم:

لوائح قانونی پس از تصویب هیئت وزیران به مجلس تقدیم می شود و طرح های قانونی به پیشنهاد حداقل پانزده نفر از نمایندگان، در مجلس شورای ملی قابل طرح است.

ماده یک صد و بیست و نهم:

مجلس شورای ملی حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارد.

ماده یک صد و سی ام:

عهدنامه ها، مقاله نامه ها، قراردادها و موافقت نامه های بین المللی باید به تصویب مجلس شورای ملی برسد.

ماده یک صد و سی و یکم:

گرفتن و دادن وام یا کمک های بدون عوض خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای ملی باشد.

دادن امتیاز تشکیل شرکت ها و موسسات در امور تجاری و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان با تصویب شورای ملی ممکن است.

ماده یک صد و سی و دوم:

مجلس شورای ملی می تواند در مورد استیضاح از هر یک از وزرا مطابق به حکم این قانون اساسی تصمیم بگیرد.

طرح استیضاح وزیر باید با امضای حد اقل ۲۰ نفر از نمایندگان مجلس داده شود.

هر گاه توضیح ارائه شده توسط وزیر، قناعت بخش نباشد، مجلس شورای ملی موضوع رای عدم اعتماد را بررسی می کند.

ماده یک صد و سی و سوم:

استخدام کارشناسان خارجی از طرف دولت ممنوع است، مگر در موارد ضرورت با تصویب مجلس شورای ملی.

ماده یک صد و سی و چهارم:

بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد قابل انتقال به غیر نیست، مگر با تصویب مجلس شورای ملی، آن هم در صورتی که از نفایس منحصر به فرد نباشد.

ماده یک صد و سی و پنجم:

سیمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی تواند اختیار قانون گذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند؛ ولی در موارد ضروری می تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را به کمیسیون های داخلی خود تفویض کند. در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می نماید به صورت آزمایشی اجرا می شود و تصویب نهایی آن ها با مجلس خواهد بود.

ماده یک صد و سی و ششم:

هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید.

ماده یک صد و سی و هفتم:

نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهار نظر و رای خود کاملاً آزادند و نمی توان آنان را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده اند یا آرای که در مقام ایفای وظایف نمایندگی خود داده اند تعقیب یا توقیف کرد.

ماده یک صد و سی و هشتم:

در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای ملی از رئیس جمهور و یا هر یک از نمایندگان از وزیر مسئول، درباره یکی از وظایف آنان سوال کنند، رئیس جمهور یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سوال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس جمهور بیش از یک ماه و در مورد وزیر بیش از ده روز به تاخیر افتد، مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای ملی.

ماده یک صد و سی و نهم:

۱- نمایندگان مجلس شورای ملی می توانند در مواردی که لازم می دانند هیئت وزیران یا هر یک از وزرا را استیضاح کنند. استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که با امضای حداقل ده نفر از نمایندگان به مجلس تقدیم شود. هیئت وزیران یا وزیر مورد استیضاح باید ظرف مدت ده روز پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و به آن پاسخ گوید و از مجلس رای اعتماد بخواهد. در صورت عدم حضور هیئت

وزیران یا وزیر برای پاسخ، نماینده گان مزبور درباره استیضاح خود توضیحات لازم را می دهند و در صورتی که مجلس مقتضی بداند اعلام رای عدم اعتماد خواهد کرد. اگر مجلس رای اعتماد نداد هیئت وزیران یا وزیر مورد استیضاح عزل می شود.

۲- در صورتی که حداقل یک سوم از نماینده گان مجلس شورای ملی رییس جمهور را در مقام اجرای وظایف مدیریت قوه مجریه و اداره امور اجرایی کشور مورد استیضاح قرار دهند، رییس جمهور باید ظرف مدت یک ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و در خصوص مسائل مطرح شده توضیحات کافی بدهد. در صورتی که پس از بیانات نماینده گان مخالف و موافق و پاسخ رییس جمهور، اکثریت دو سوم کل نماینده گان به عدم کفایت رییس جمهور رای دادند، رییس جمهور از شغل خود معلق می شود و مکانیزم حالت اضطرار به اجرا گذاشته می شود.

ماده یک صد و چهارم:

هر کس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد، می تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای ملی عرضه کند. مجلس موظف است به این شکایات رسیده گی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیده گی و پاسخ کافی را از آنان بخواهد و در مدت متناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند.

بخش سوم - مجلس سنا

ماده یک صد و چهل و یکم:

اعضای مجلس سنا به شرح زیر انتخاب می شوند:

۱- از هر مرکز ولایت ۲ نفر از اعضای شورای شهر، به انتخاب همان شورا برای مدت چهار سال.

۲- یک نفر از اعضای شورای محلی هر ولسوالی به انتخاب خودشان برای مدت چهار سال.

۳- حد اکثر ۱۵ نفر از متخصصان علوم پزشکی، بهداشت، حقوق، کشاورزی، زمین شناسی، محیط زیست، نوسازی و مانند اینها با معرفی رییس جمهور.

کسانی که از شوراهای محلی شهر، ولسوالی، پزشکی، وکلا و غیره برای عضویت در مجلس سنا انتخاب می شوند، عضویت خود در شوراهای مربوطه را از دست می دهند.

ماده یک صد و چهل و دوم:

شرایط عضویت در مجلس سنا به شرح زیر است:

۱- تبعه هزارستان باشد.

۲- - دارای سابقه کیفری و یا متهم به ارتکاب جرایم ضد بشری، جنایت، خیانت ملی، غارت بیت المال و سو استفاده گسترده از وظایف و اختیارات اداری نباشد.

۳- از لحاظ سنی حد اقل ۳۰ ساله باشد.

۴- حد اقل دارای مدرک دیپلم متوسطه باشد.

ماده یک صد و چهل و سوم:

اعضای مجلس سنا در آغاز دوره کاری خود، یک نفر را به عنوان رییس برای یک دوره تقنینیه و دو نفر را به عنوان نایب اول و نایب دوم و دو نفر را به عنوان منشی و نایب منشی برای مدت یکسال انتخاب می کنند.

این اشخاص هیئت اداری مجلس سنا را تشکیل می دهند.

وظایف هیئت اداری در آیین نامه داخلی سنا تعیین می شود.

ماده یک صد و چهل و چهارم:

مجلس سنا می تواند برای مطالعه موضوعات مورد بحث، کمیسیون های را بر طبق مقررات آیین نامه داخلی، تشکیل دهد.

بخش چهارم - اختیارات مجلس سنا

ماده یک صد و چهل و پنجم:

کلیه مصوبات مجلس شورای ملی باید به مجلس سنا فرستاده شود. مجلس سنا موظف است ظرف ده روز از تاریخ وصول، آن را مورد بررسی قرار دهد تا بر خلاف قانون اساسی و یا تعهدات خارجی کشور نباشد.

هرگاه مصوبه مجلس شورای ملی را بر خلاف قانون اساسی و یا تعهدات خارجی تشخیص دهد، بلافاصله آن را به مجلس شورای ملی برگرداند. در غیر این حالت مصوبه قابل اجرا می باشد.

ماده یک صد و چهل و ششم:

در مواردی که مجلس سنا مدت ده روز را برای رسیده گی و اظهار نظر نهایی کافی نداند، می تواند از مجلس شورای ملی حداکثر برای ده روز دیگر با ذکر دلیل خواستار تمدید وقت شود.

ماده یک صد و چهل و هفتم:

تشخیص عدم مغایرت مصوبه مجلس شورا با قانون اساسی و تعهدات کشور با رای اکثریت انجام می شود.

ماده یک صد و چهل و هشتم:

هرگاه لازم باشد، اعضای سنا می‌توانند به منظور تسریع در انجام وظایف خویش، هنگام مذاکره درباره لایحه یا طرح قانونی در مجلس شورای ملی حاضر شوند و مذاکرات را استماع کنند و بلافاصله ابراز نظر کنند.

اما وقتی طرح یا لایحه‌ی فوری در دستور کار مجلس قرار گیرد، اعضای سنا لزوماً باید در مجلس شورا حاضر شوند و نظر خود را اظهار نمایند.

ماده یک صد و چهل و نهم:

تفسیر قانون اساسی بر عهده نماینده‌گان مجلس سنا و یا کمیسیون مستقل قانون اساسی می‌باشد و این تفسیر مانع از تفسیر قضات و داد رسان در حین انجام وظایف قضایی نمی‌شود.

ماده یک صد و پنجاهم:

مجلس سنا نظارت بر کلیه انتخابات و همه پرس‌های کشور را بر عهده دارد. صحت هر انتخابات و همه پرس‌های کشور باید به تایید مجلس سنا برسد و رسماً اعلام شود.

فصل هفتم - قوه قضائیه

ماده یک صد و پنجاه و یکم:

قوه قضائیه، یک قوه مستقل در نظام جمهوری دموکراتیک هزارستان می‌باشد.

قوه قضائیه مرکب است از دیوان عالی کشور، دادستانی کل کشور، دادگستری کل و دادگاه‌های کیفری، حقوقی، خانواده‌گی و دادگاه‌های تجدید نظر. تشکیلات و صلاحیت آن‌ها توسط قانون تنظیم می‌گردد.

دیوان عالی کشور بالاترین مرجع حقوقی و قضایی است و بر کلیه احکام صادره از محاکم کشور نظارت ماهوی و شکلی می‌کند.

ماده یک صد و پنجاه و دوم:

وظایف و اختیارات قوه قضائیه به شرح زیر است:

۱- رسیدگی و صدور حکم در مورد تظلمات، تعدیات، شکایات، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبه که قانون معین می‌کند.

۲- احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع.

۳- نظارت بر حسن اجرای قوانین.

۴- کشف جرم و تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمین بر اساس قانون.

۵- اقدام مناسب برای پیش‌گیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.

ماده یک صد و پنجاه و سوم:

رییس قوه قضائیه، بار اول توسط نماینده‌گان مجلس و در مراحل بعدی از طریق رای مستقیم و مخفی قضات، دادرسان، باز پرسان، دادیاران و دادستان‌های شاغل برگزیده می‌شود.

رییس قوه قضائیه باید حداقل دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس در رشته حقوق قضایی از دانشگاه‌های معتبر داخلی یا خارجی باشد.

ماده یک صد و پنجاه و چهارم:

وظایف رییس قوه قضائیه به شرح زیر است:

۱- ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری برای رسیدگی منظم و عادلانه به دعاوی.

۲- تهیه لوایح قضایی متناسب با جمهوری دموکراتیک هزارستان.

۳- استخدام قضات عادل و شایسته و عزل و نصب آن‌ها و تغییر محل ماموریت و تعیین مشاغل و ترفیع آنان و مانند این‌ها.

ماده یک صد و پنجاه و پنجم:

مرجع رسمی تظلمات و شکایات، دادگستری است. تشکیل دادگاه‌ها و تعیین صلاحیت آن‌ها منوط به حکم قانون است.

نحوه تشکیل دادگاه‌های نظامی و دادگاه‌های خاص را قانون تعیین می‌کند.

ماده یک صد و پنجاه و ششم:

هیچ قانونی نمی‌تواند در هیچ حالت، قضیه یا ساحه‌ی را از دایره صلاحیت قوه قضائیه خارج بسازد و به مقام دیگر تفویض کند.

ماده یک صد و پنجاه و هفتم:

وزیر دادگستری مسئولیت کلیه مسایل مربوط به روابط قوه قضائیه با قوه مجریه و قوه مقننه را بر عهده دارد و از میان کسانی که رییس قوه قضائیه به رییس جمهور پیشنهاد می‌کند انتخاب می‌گردد.

رییس قوه قضائیه می‌تواند اختیارات تام مالی و اداری و نیز اختیارات استخدامی غیر قضات را به وزیر دادگستری تفویض کند. در این صورت وزیر دادگستری دارای همان اختیارات و وظایفی خواهد بود که در قوانین برای سایر وزرا به عنوان عالی‌ترین مقام اجرایی پیش‌بینی می‌شود.

ماده یک صد و پنجاه و هشتم:

رییس دیوان عالی کشور و دادستان کل باید متخصص در امور قضایی و عادل باشند و رییس قوه قضائیه با مشورت قضات دیوان عالی کشور آن‌ها را برای مدت پنج سال به این سمت منصوب می‌کند.

ماده یک صد و پنجاه و نهم:

تمامی قضات باید از بین دانش آموخته‌گان رشته حقوق قضایی انتخاب شوند.

انتصاب طلاب علوم دینی و دانش آموخته‌گان سایر رشته‌ها به عنوان قاضی ممنوع است.

ماده یک صد و شصتم:

قضات موظف اند که تمامی دعاوی و مرافعات را بر اساس امر قانون حل و فصل کنند و تمامی احکام صادره باید مستند به مواد قانونی باشند.

ماده یک صد و شصت و یکم:

محاکمات، علنی انجام می‌شود و حضور افراد بلامانع است، مگر آن که به تشخیص دادگاه، علنی بودن آن منافعی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد.

ماده یک صد و شصت و دوم:

قاضی موظف است کوشش کند حکم هر دعوا را در قوانین مدونه بیابد و اگر نیابد، باید حد اقل با دو نفر از قضات هم مرتبه خود مشورت نموده و عادلانه‌ترین راه حل را بیابد و حکم قضیه را صادر نماید و نمی‌تواند به بهانه سکوت یا نقص یا اجمال یا تعارض قوانین مدونه از رسیدگی به دعوا و صدور حکم امتناع ورزد.

ماده یک صد و شصت و سوم:

رسیده‌گی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی؛ علنی است و با حضور هیئت منصفه و موجودیت و کیل متهم در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد. نحوه انتخاب، شرایط، اختیارات هیئت منصفه و تعریف جرم سیاسی را قانون بر اساس موازین حقوقی معین می‌کند.

ماده یک صد و شصت و چهارم:

قانون عطف به ماسبق نمی‌گردد. از این رو هیچ فعلی یا ترک فعلی به استناد قانونی که بعد از آن وضع شده است جرم محسوب نمی‌شود.

ماده یک صد و شصت و پنجم:

هرگاه ده نفر از نماینده گان مجلس شورای ملی محاکمه رییس قوه قضائیه یا دیوان عالی کشور و یا دادستان کل را بر اساس اتهام به جرم ناشی از اجرای وظیفه و یا ارتکاب جنایت یا خیانت یا امور مهم دیگر در خواست کنند و این درخواست با اکثریت رای نماینده گان مجلس تصویب گردد، متهم از وظیفه خود معلق می شود و موضوع به یکی از محاکم کیفری دادگستری یا محکمه خاص محول می گردد.

ماده یک صد و شصت و هشتم:

هرگاه در اثر تقصیر یا اشتباه قاضی در موضوع یا در حکم یا در تطبیق حکم بر مورد خاص، ضرر مادی یا معنوی متوجه کسی گردد، در صورت تقصیر، مقصر طبق موازین قانونی ضامن است و در غیر این صورت خسارت به وسیله دولت جبران می شود، و در هر حال از متهم اعاده حیثیت می گردد.

ماده یک صد و شصت و هفتم:

کشف جرایم، توسط پولیس، تحقیق جرایم و اقامه دعوا علیه متهم در محکمه، از طرف دادستانی مطابق به احکام قانون صورت می گیرد.

دادستانی جزئی قوه قضائیه و ضابط دادگستری است و در انجام وظایف محوله زیر نظر قضات دادگستری می باشد.

تشکیل، صلاحیت و طرز فعالیت دادستانی توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده یک صد و شصت و هشتم:

برای رسیده گی به جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی اعضای ارتش، پولیس، محاکم نظامی مطابق قانون تشکیل می گردد، ولی به جرایم عمومی آنان یا جرایمی که در مقام ضابط دادگستری مرتکب شوند در محاکم عمومی رسیده گی می شود.

ماده یک صد و شصت و نهم:

اگر طرف یا طرفین دعوا زبانی را که محاکمه توسط آن صورت می گیرد، نداند، حق اطلاع به مواد و اسناد قضیه و صحبت در محکمه به زبان مادری، توسط ترجمان برایش تامین می گردد.

هزینه مترجم بر عهده دادگستری است.

ماده یک صد و هفتادم:

بر اساس حق نظارت قوه قضائیه؛ نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه های اداری، سازمانی به نام «سازمان بازرسی کل کشور» زیر نظر رییس قوه قضائیه تشکیل می گردد. حدود اختیارات و وظایف این سازمان را قانون تعیین می کند.

فصل هشتم - تقسیمات کشوری و شوراهای

ماده یک صد و هفتاد و یکم:

سرزمین هزارستان به ولایات (استان‌های) مختلف تقسیم می‌شود و هر ولایت دارای چندین ولسوالی (فرمانداری) و منطقه (بخش) می‌باشد.

نحوه تقسیمات کشوری و خصوصیات آنها توسط قانون تعیین می‌گردد.

ماده یک صد و هفتاد و دوم:

در هر ولایت یک شورای ولایتی تشکیل می‌شود.

اعضای شورای ولایتی، طبق قانون، به تناسب نفوس، از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم از طرف ساکنین ولایت برای مدت چهارسال انتخاب می‌گردند.

شورای ولایتی یک نفر از اعضای خود را به حیث رییس انتخاب می‌نماید.

ماده یک صد و هفتاد و سوم:

برای تنظیم امور و تامین اشتراک فعال مردم در اداره‌ی محلی، در ولسوالی‌ها (فرمانداری‌ها) و بخش‌ها، مطابق به احکام قانون، شوراهای محلی تشکیل می‌گردند.

اعضای این شوراهای از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم از طرف ساکنین محل برای مدت سه سال انتخاب می‌شوند.

ماده یک صد و هفتاد و چهارم:

تصمیمات شوراهای نباید مخالف موازین قانون اساسی و قوانین جاری کشور باشد.

ماده یک صد و هفتاد و پنجم:

والیان، فرمان‌داران، بخش‌داران و سایر مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می‌شوند، در حدود اختیارات شوراهای ملزم به رعایت تصمیمات آنها هستند.

ماده یک صد و هفتاد و ششم:

به منظور تامین عدالت اجتماعی و همکاری دولت و ملت در تهیه برنامه‌ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور، در واحدهای تولیدی، صنعتی و کشاورزی، شوراهای مرکب از نماینده‌گان کارگران و دهقانان و دیگر کارکنان و مدیران، و در واحدهای آموزشی، اداری، خدماتی و مانند این‌ها شوراهای مرکب از نماینده‌گان اعضای این واحدها تشکیل می‌شوند. چگونه‌گی تشکیل این شوراهای و حدود وظایف و اختیارات آنها را قانون معین می‌کند.

ماده یک صد و هفتاد و هفتم:

انحلال شوراها جز در صورت انحراف از وظایف قانونی ممکن نیست. مرجع تشخیص انحراف و ترتیب انحلال شوراها و طرز تشکیل مجدد آنها را قانون معین می کند. شورا در صورت اعتراض به انحلال حق دارد به دادگاه صالح شکایت کند و دادگاه موظف است خارج از نوبت به آن رسیده گی کند.

ماده یک صد و هفتاد و هشتم:

برای اداره امور شهری، شاروالی تشکیل می شود.

شاروال و اعضای مجالس شاروالی، از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم انتخاب می شوند.

کیفیت برگزاری انتخابات شاروالی (شهرداریها) و امور مربوط به شاروالیها توسط قانون تنظیم می گردند.

ماده یک صد و هفتاد و نهم:

به منظور تامین منافع ملی و پاسداری از ارزشهای دموکراسی و تمامیت ارضی و حاکمیت ملی «شورای عالی امنیت ملی» تشکیل می گردد:

ماده یک صد و هشتادم:

رییس شورای عالی امنیت همانند وزرا؛ از طرف ریاست جمهوری به مجلس شورای ملی معرفی می شود و با رای اکثریت نماینده گان انتخاب می گردد.

تعداد اعضای شورای عالی امنیت ملی را قانون تعیین می کند.

ماده یک صد و هشتاد و یکم:

وظایف و اختیارات شورای عالی امنیت ملی به شرح زیر است:

۱- تعیین سیاستهای دفاعی-امنیتی کشور در محدوده نگرش قانون اساسی.

۲- هماهنگ نمودن فعالیتهای سیاسی، اطلاعاتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در ارتباط با تدابیر کلی دفاعی-امنیتی.

۳- بهره گیری از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی.

ماده یک صد و هشتاد و دوم:

مصوبات شورای عالی امنیت ملی پس از تایید مجلس شورای ملی قابل اجرا است.

فصل نهم - رادیو و تلویزیون ملی

ماده یک صد و هشتاد و سوم:

در سازمان رادیو و تلویزیون جمهوری دموکراتیک هزارستان، آزادی بیان و اندیشه و نشر آزاد افکار با رعایت موازین قانونی و مصالح کشور باید تامین گردد.

ماده یک صد و هشتاد و چهارم:

نصب و عزل رییس سازمان رادیو و تلویزیون جمهوری هزارستان با رییس جمهور است؛ ولی به منظور صیانت از ارزش‌های دموکراسی و حُسن جریان امور، شورای مرکب از نماینده گان رییس جمهور و رییس قوه قضائیه و مجلس شورای ملی، نظارت بر این سازمان را بر عهده خواهند داشت. خط مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می کند.

ماده یک صد و هشتاد و پنجم:

داشتن تلویزیون، رادیو، روزنامه و سایر وسایل مطبوعاتی و تبلیغاتی برای عموم شهروندان در محدوده ضوابط قانونی آزاد است.

چاپ و نشر کتاب، مقاله، ویدیو، فیلم، نقاشی و کلیه فعالیت‌های علمی، فرهنگی و هنری بدون ارایه قبلی به مقامات و نهادهای دولتی آزاد است؛ ولی فعالیت‌های مطبوعاتی باید با مجوز رسمی باشند.

فصل دهم - بازنگری در قانون اساسی

ماده یک صد و هشتاد و ششم:

بازنگری در قانون اساسی جمهوری دموکراتیک هزارستان، در موارد ضروری به ترتیب زیر انجام می گیرد:

پارلمان کشور (نمایندگان مجلس شورا و مجلس سنا) با اکثریت آرا تصویب می کند که شورای بازنگری قانون اساسی هزارستان با عضویت اشخاص ذیل تشکیل گردد و قانون اساسی را تکمیل یا اصلاح نمایند:

۱- اعضای کمیسیون حقوقی مجلس شورای ملی.

۲- روسای قوای سه گانه.

۳- روسای شوراهای ولایتی.

۴- رییس شورای عالی امنیت ملی، وزیر کشور، وزیر امور خارجه، وزیر دادگستری.

۵- سه نفر از اتحادیه خبر نگاران با معرفی رییس اتحادیه.

۶- سه نفر از قضات دیوان عالی کشور با معرفی رییس قوه قضاییه.

۷- روسای دانشکده‌های حقوق، اقتصاد، علوم سیاسی.

۸- سه نفر نماینده گان دادستانی کل.

شیوه کار و کیفیت انتخاب و شرایط آن را قانون معین می‌کند.

ماده یک صد و هشتاد و هفتم:

متن اصلاح شده قانون اساسی به وسیله شورای بازنگری، توسط رییس جمهور اعلام و ابلاغ می‌شود و دیگر نیازی به فرآیند ندارد.

ماده یک صد و هشتاد و هشتم:

اصل جمهوری بودن نظام و دموکراتیک بودن نظام قابل اصلاح و تعدیل نمی‌باشند.

تعدیل حقوق اساسی و آزادی اتباع تنها به منظور بهبود حقوق آنان مجاز می‌باشد.

ماده یک صد و هشتاد و نهم:

پارلمان کشور باید قبل از تشکیل شورای بازنگری قانون اساسی حدود اصلاح، تکمیل و یا تغییر را مشخص نماید و صراحتاً بیان کند که چه موادی از قانون اساسی و چگونه باید تغییر کند یا اصلاح شود و یا چه اموری به قانون اساسی اضافه شوند و یا کسر شوند.

فصل یازدهم - حالت اضطرار

ماده یک صد و نودم:

هرگاه در اثر جنگ، اغتشاش و خیم، حوادث طبیعی و مانند این‌ها، حفظ استقلال و حیات ملی از مجرای که در قانون اساسی تعیین شده، ناممکن گردد، حالت اضطرار از طرف رییس جمهور با تایید شورای ملی در تمام یا بعضی از ساحات کشور اعلان می‌شود.

هرگاه حالت اضطرار بیش از دو ماه طول بکشد، برای تمدید آن، موافقت شورای ملی شرط است.

ماده یک صد و نود و یکم:

در حالت اضطرار رییس جمهور نمی‌تواند مجلس شورای ملی را منحل کند و یا بعضی از صلاحیت‌های شورای ملی را به حکومت انتقال دهد.

در حالت اضطرار، تعدیل یا تغییر قانون اساسی ممنوع است.

ماده یک صد و نود و دوم:

هرگاه دوره ریاست جمهوری و یا دوره مجلس شورای ملی در حالت اضطرار ختم شود، اجرای انتخابات جدید معلق گذاشته شده، مدت خدمت رئیس جمهور و اعضای شورای ملی تا رفع حالت اضطرار تمدید می شود.

بعد از ختم حالت اضطرار، در خلال مدت دو ماه انتخابات برگزار می گردد.

فصل دوازدهم - احکام متفرقه

ماده یک صد و نود و سوم:

کمیسیون مستقل انتخابات برای اداره و اجرای هر نوع انتخابات و مراجعه به آرای عمومی مردم در کشور مطابق به احکام قانون تشکیل می گردد.

نظارت بر حسن جریان امور انتخابات و همه بررسی های کشور، بر اساس ماده یک صد و چهل و نهم این قانون اساسی بر عهده مجلس سنا می باشد.

ماده یک صد و چهارم:

کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی مطابق به احکام قانون تشکیل می گردد.

اعضای این کمیسیون از طرف رئیس جمهور به تایید شورای ملی تعیین می گردند.

ماده یک صد و پنجم:

رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزراء، رئیس قوه قضائیه، دادستان کل، روسای بانک مرکزی و امنیت ملی، والیان و شهرداران، در مدت تصدی وظیفه نمی توانند هیچ معامله انتفاعی را با دولت انجام دهند.

ماده یک صد و ششم:

رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزراء، روسا و اعضای شورای ملی، رئیس سنا، رئیس قوه قضائیه، دادستان کل و قضات نمی توانند در مدت تصدی وظیفه مشاغل دیگری داشته باشند.

قضات، دادستان ها، صاحب منصبان قوای مسلح و پولیس و منسوبین امنیت ملی، در مدت تصدی وظیفه نمی توانند در احزاب سیاسی عضویت داشته باشند.

ماده یک صد و هفتم:

دارایی رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزراء، رئیس قوه قضائیه و معاونانش، رئیس مجلس شورای ملی و دادستان کل، باید قبل و بعد از دوره خدمت، توسط ارگانی که در قانون تعیین می گردد، ثبت، رسیده گی و نشر گردد.

اگر دارایی‌های مقامات یاد شده بر خلاف معمول افزایش داشته باشد باید به بیت‌المال مسترد گردد.

طرز رسیدگی به این امور را قانون تعیین می‌کند.

ماده یک صد و نود و هشتم:

این قانون اساسی از تاریخ تصویب توسط مجلس موسسان قانون اساسی نافذ و از طرف رییس دولت موقت و یا ریاست مجلس موسسان امضا و اعلام می‌گردد.

از آنجا که متن قانون اساسی جنبه تخصصی دارد، لازم نیست که به فراندم گذاشته شود؛ ولی اگر در حین اجرا نواقصی در آن دیده شود و یا اشکالات اجرایی داشته باشد، براساس ماده یک صد و هشتاد و پنجم این قانون اساسی، شورای بازنگری تشکیل می‌گردد و قانون اساسی بازنگری و اصلاح می‌شود.

تمت کلمه ربك صدقا وعدلا

زنده باد هزارستان آباد و آزاد

۱۴۰۲/۲/۲۵ = ۲۰۲۳/۵/۱۵